

Є. І. Гладішевський

Кюрі

КЮРІ (Curie) – французькі фізики й хіміки, подружжя. Лауреати Нобелівської премії з фізики (1903; співавт. А. Бекерель).

П'єр (Pierre; 15. 05. 1859, Париж – 19. 04. 1906, там само). Член Французької АН (1905). Закінчив Паризький університет (1877), де й працював асистентом; 1882–1904 керував лабораторією у Муніципальній школі промислової фізики й хімії в Парижі; від 1904 – професор Паризького університету. Основні наукові праці з фізики кристалів, магнетизму і радіоактивності. 1884–85 розвинув теорію утворення кристалів, досліджував закони їх симетрії, вперше ввів поняття поверхневої енергії меж кристала. Пізніше (1894) сформулював принцип, який стверджує, що симетрія причин зберігається у симетрії наслідків, що дозволяє, зокрема, визначити симетрію кристала, що знаходиться під зовнішньою дією (принцип Кюрі). 1890–95 вивчав магнітні властивості речовин при різних температурах. Встановив залежність магнітної сприйнятливості парамагнітних тіл від абсолютної температури (закон Кюрі), виявив існування критичної температури (точка Кюрі), вище за яку феромагнітні матеріали стають парамагнітними. Трагічно загинув.

Марія (Maria; дівоче – Склодовська; Skłodowska; 07. 09. 1867, Варшава – 04. 07. 1934, м. Сансельмо, Франція) – перша жінка-професор в історії французької вищої школи. З походження полька. Доктор хімії (1903), професор (1906). Член-кореспондент С. Петербурзької АН (1907), почесний член АН СРСР (1926), почесний доктор понад 100 університетів і наукових установ, зокрема Політехнічної школи у Львові та Львівського університету (1912). Нобелівська премія у галузі хімії (1911). Закінчила Варшавську гімназію (1883), Паризький університет (1894). У 1884–89 брала активну участь у діяльності Польського вільного університету; 1889–94 працювала в лабораторії Музею промисловості та с. господарства у Варшаві; 1894–1906 – співробітниця, 1906–14 – керівниця лабораторії у Школі фізики і хімії; 1914–18 організувала 220 стаціонарних і пересувних рентгенівських установок для медичних цілей; 1914–34 – у заснованому нею Інституті радію в Парижі; 1932 створила Інститут радію у Варшаві. Від 1897 подружжя спільно з А. Бекерелем досліджувало явища радіоактивності солей урану та зробило низку наукових відкриттів: нові радіоактивні елементи полоній і радій (1898), α , β і γ промені (1899), розроблено метод обробки й аналізу відходів уранової руди для отримання солей радію; 1902 вперше

отримано дециграм чистої солі радію і визначено його атомну масу; спільно з французьким хіміком А. Деб'єрном 1910 одержано радій у металевому стані. На честь подружжя К. названі одиниця вимірювання активності радіонукліда (кюрі) і штучний хімічний елемент – кюрій.

Покликання на статтю:

Кюрі / Є. І. Гладишевський // Енциклопедія Сучасної України [Електронний ресурс] / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.] ; НАН України, НТШ. – К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2016. – Режим доступу: <https://esu.com.ua/article-52655>. – Останнє поновлення : 10 серп. 2023.

2001-2023 © Ця енциклопедична стаття захищена авторським правом згідно з чинним законодавством України ([докладніше](#)).